

Sygn. akt III AUa 1177/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 stycznia 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Daria Stanek
Sędziowie:	SA Małgorzata Gerszewska SA Maciej Piankowski
Protokolant:	sekr. sądowy Angelika Czaban

po rozpoznaniu w dniu 16 stycznia 2020 r. w Gdańsku

sprawy L. Ł.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

o wypłatę emerytur w zbiegu

na skutek apelacji L. Ł.

od wyroku Sądu Okręgowego w Elblągu IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 2 sierpnia 2019 r., sygn. akt IV U 260/19

oddala apelację.

SSA Małgorzata Gerszewska SSA Daria Stanek SSA Maciej Piankowski

Sygn. akt III AUa 1177/19

UZASADNIENIE

L. Ł. odwołał się od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. z dnia 13 lutego 2019 r., znak (...), którą przyznano mu prawo do emerytury, jednocześnie zawieszając wypłatę świadczenia z uwagi na pobieranie przez niego emerytury przyznanej przez Wojskowe Biuro Emerytalne.

Skarżący domagał się zmiany zaskarżonej decyzji poprzez przyznanie mu prawa do świadczenia emerytalnego z tytułu przepracowania 17 lat, 9 miesięcy i 7 dni i rozpoczęcie wypłaty należnego mu świadczenia w wysokości 1.839,93 zł miesięcznie. Nadto wniósł on o zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu stanowiska skarżący wskazał, że był pracownikiem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i płacił stosowne składki na ubezpieczenia społeczne, które były ewidencjonowane na jego koncie i które stanowiły podstawę

do wyliczenia jego świadczenia emerytalnego. W jego ocenie odmowa wypłaty świadczenia emerytalnego jest sprzeczna z zapisem art. 2a. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, który stanowi, że ustawa stoi na gruncie równego traktowania wszystkich ubezpieczonych bez względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, stan cywilny oraz stan rodziny. Nadto skarżący powołał się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2019 r. (I UK 426/17) wskazując, że Sąd ten stwierdził, iż sytuacja byłych żołnierzy zawodowych zatrudnionych przed 1 stycznia 1999 r., jak i po tej dacie jest taka sama, stąd wniosek, że wojskowi zatrudnieni przed dniem 1 stycznia 1999 r. na podstawie Kodeksu Pracy, mają prawo do dwóch świadczeń emerytalnych.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy w Elblągu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 2 sierpnia 2019 r. sprawie IV U 260/19 oddalił odwołanie.

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania Sądu pierwszej instancji. L. Ł. w okresie od dnia 15 września 1970 r. do dnia 31 października 1998 r. odbywał zawodową służbę wojskową. Następnie w okresie od dnia 2 listopada 1998 r. do dnia 31 grudnia 1999 r. skarżący był zatrudniony w Jednostce Wojskowej Nr (...) w E., zaś od dnia 1 stycznia 2000 r. do dnia 30 września 2000 r. w Jednostce Wojskowej Nr (...) w E.. Z dniem 1 października 2000 r. został zatrudniony w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych, gdzie pracował do dnia 6 lipca 2018 r. Decyzją z dnia 16 listopada 1998 r. Wojskowe Biuro Emerytalne przyznało wnioskodawcy prawo do emerytury wojskowej. Procentowy wymiar emerytury skarżącego wyniósł 74,02 %, na który składało się 28 lat wysługi emerytalnej. W dniu 2 marca 2005 r. skarżący wystąpił do dyrektora WBE z wnioskiem o doliczenie do wysługi emerytalnej okresu zatrudnienia skarżącego w Jednostce Wojskowej od dnia 2 listopada 1998 r. do dnia 30 września 2000 r. Decyzją z dnia 18 marca 2005 r. WBE ustaliło nową wysokość świadczenia wnioskodawcy. Procentowy wymiar świadczenia wyniósł 76,4 % i został ograniczony do 75 % z uwagi na treść art. 14 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin. Wnioskiem z dnia 14 czerwca 2018 r. skarżący wystąpił do organu rentowego o ustalenie uprawnień do emerytury. W oświadczeniu zawartym we wniosku skarżący podał, że nadal pozostaje w zatrudnieniu. Decyzją z dnia 19 czerwca 2018 r. organ rentowy ustalił wnioskodawcy kapitał początkowy uwzględniając do jego wyliczenia 1 miesiąc i 29 dni okresów składkowych z tytułu zatrudnienia od dnia 2 listopada 1998 r. do dnia 31 grudnia 1998 r. w Jednostce Wojskowej Nr (...) w E.. Decyzją z dnia 27 czerwca 2018 r. organ rentowy przyznał skarżącemu zaliczkę na poczet przysługującej emerytury od dnia 1 czerwca 2018 r. Jednocześnie organ rentowy zawiesił wypłatę świadczenia podnosząc, że skarżący kontynuuje zatrudnienie, a nadto pobiera emeryturę z Wojskowego Biura Emerytalnego. W dniu 13 lipca 2018 r. skarżący złożył dyrektorowi WBE oświadczenie, w którym wskazał, że w związku z wydaniem przez ZUS Oddział w E. decyzji o przyznaniu i zawieszeniu emerytury, skarżący nadal będzie pobierał emeryturę wojskową, gdyż jest dla niego korzystniejsza. W dniu 29 stycznia 2019 r. do pozwanego wpłynął wniosek skarżącego o podjęcie wypłaty świadczenia w związku z rozwiązaniem przez skarżącego stosunku pracy. Jednocześnie we wniosku skarżący wskazał, że druga z podnoszonych przez organ w decyzji z dnia 27 czerwca 2018 r. przesłanek skutkujących zawieszeniem wypłaty świadczenia, w związku z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2019 r., jest bezzasadna. Do wniosku skarżący dołączył wystawione w dniu 6 lipca 2018 r. świadectwo pracy, z którego wynikało, że skarżący był zatrudniony w organie rentowym w okresie od dnia 1 października 2000 r. do dnia 6 lipca 2018 r. Zaskarżoną decyzją z dnia 13 lutego 2019 r. pozwany ponownie ustalił wysokość świadczenia emerytalnego wnioskodawcy, począwszy od dnia 1 stycznia 2019 r. Jednocześnie pozwany zawiesił wypłatę świadczenia z powodu zbiegu prawa do więcej niż jednego świadczenia i pouczył wnioskodawcę, że może być wypłacane tylko jedno świadczenie – wyższe lub wybrane przez wnioskodawcę.

Sąd Okręgowy wskazał, że w sprawie poza sporem było, że skarżący został powołany do zawodowej służby wojskowej po raz pierwszy przed dniem 1 stycznia 1999 r., a jego wojskowe świadczenie emerytalne zostało obliczone według art. 15 w zw. z art. 14 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych (Dz.U. 2017 r., poz. 2225 – aktualny w dacie wydania zaskarżonej decyzji). Poza okresami służby wojskowej do procentowego wymiaru emerytury został zaliczony okres cywilnego zatrudnienia skarżącego w Jednostce Wojskowej, przy czym wskaźnik procentowego wymiaru świadczenia został ograniczony do 75 %, zgodnie z zasadą wynikającą z art. 14 ust. 2 pkt 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych. Sąd I instancji odwołał się do treści art. 95 ust. 1 i 2 ustawy

z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm.; dalej ustawa emerytalna), art. 7 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych wojskowych oraz wyroku Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2019 r. w sprawie I UK 426/17. Zdaniem Sądu Okręgowego przedstawiona przez skarżącego argumentacja jakoby sytuacja byłych żołnierzy zawodowych powołanych do pełnienia służby po raz pierwszy zarówno przed dniem 1 stycznia 1999 r., jak i po tym dniu, jest taka sama, w związku z czym mają oni prawo do dwóch świadczeń emerytalnych, wbrew przekonaniu ubezpieczonego, nie pokrywa się z wykładnią i ostatecznymi wnioskami Sądu Najwyższego. Skoro zaś skarżący miał możliwość uwzględnienia w wysłudze wojskowej cywilnych okresów zatrudnienia przypadających po zakończeniu pełnienia służby zawodowej i z możliwości tej skorzystał (choćby w minimalnym zakresie), brak było podstaw do zakwalifikowania skarżącego do uprzywilejowanej grupy emerytowanych żołnierzy posiadających prawo do pobierania dwóch świadczeń emerytalnych. W świetle powyższego Sąd Okręgowy uznał, że zaskarżona decyzja odpowiadała prawu i dlatego też odwołanie skarżącego należało oddalić, stosownie do art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Apelację od wyroku wywiódł ubezpieczony zaskarżając go w całości i zarzucił mu naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 95 ust. 1 i ust. 2 oraz art. 96 ustawy emerytalnej poprzez wadliwą ich wykładnię poprzez uznanie, iż nie ma on prawa do pobierania dwóch świadczeń emerytalnych w rozumieniu ww. przepisów, gdyż w jego sytuacji może być wypłacane tylko jedno wyższe świadczenie, zaś wypłata świadczenia z FUS winna być zawieszona.

Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez uwzględnienie odwołania i nakazanie wypłaty jego świadczenia emerytalnego zgodnie ze złożonym wnioskiem oraz obciążenie kosztami procesu organ rentowy według norm przepisanych prawem.

W uzasadnieniu apelacji ubezpieczony wskazał, że odmiennie interpretuje stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w sprawie I UK 426/17. W jego ocenie Sąd Najwyższy uznał, iż kierunek wykładni art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej, z którego wynika, że użyte w ust. 2 tego artykułu sformułowanie „emerytura (...) obliczona według zasad określonych w art. 15 albo art. 18 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych” oznacza odwołanie się do zasad obliczenia emerytury wojskowej określonych w tych przepisach, a więc z uwzględnieniem wyłącznie służby wojskowej, co z kolei uzasadnia prawo do pobierania dwóch emerytur „wypracowanych” niezależnie od siebie. Zatem o wyjątku od zasady pobierania jednego świadczenia nie decyduje data przyjęcia do służby, ale brak możliwości obliczenia emerytury wojskowej przy uwzględnieniu „cywilnego” stażu emerytalnego. Wspólnym bowiem mianownikiem uzasadniającym prawo do dwóch świadczeń są uwarunkowania wynikające z przepisów prawa niepozwalające na wykorzystanie stażu „cywilnego” w emeryturze wojskowej, a nie wybór emeryta wojskowego. Interpretacja zaprezentowana przez sąd meriti wydaje się być krzywdząca dla ubezpieczonego, który w rzeczywistości zostaje pozbawiony możliwości skorzystania z okresów cywilnego „stażu pracy”, choćby wyłącznie w minimalnym stopniu faktycznie mógł z tego skorzystać, gdyż w praktyce nie przyczynia się to do wzrostu jego świadczeń wojskowych. Ponadto zawieszenie wypłaty emerytury przyznanej z ZUS wydaje się być także sprzeczne ze stanowiskiem Trybunału Konstytucyjnego w kontekście możliwości ograniczania praw obywateli.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja L. Ł. nie zasługuje na uwzględnienie.

Przedmiotem niniejszego postępowania było prawo ubezpieczonego do wypłaty zawieszony emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w sytuacji zbiegu tego świadczenia z emeryturą wojskową.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, w powyższym zakresie Sąd Okręgowy w sposób prawidłowy ustalił stan faktyczny w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, zaś w swych ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 k.p.c., nie popełnił on też błędów w rozumowaniu w zakresie zarówno ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej, które uzasadniałyby zmianę bądź uchylenie rozstrzygnięcia. Całość podjętych ustaleń faktycznych Sądu I instancji przedstawiona w pisemnym

uzasadnieniu wyroku zasługuje na akceptację. Ustalenia te jako prawidłowe, a nadto nie wymagające zmiany, ani uzupełnienia Sąd Apelacyjny przyjmuje za własne (art. 387 § 2¹ pkt 1 k.p.c.).

Sąd Odwoławczy w pełni podziela także ocenę prawną, jakiej dokonał Sąd pierwszej instancji, uznając ją za wyczerpującą. Przyjmując za własne dokonane w tym zakresie oceny Sądu I instancji, Sąd Odwoławczy nie widzi potrzeby powtarzania w całości trafnego wyводу prawnego (art. 387 § 2¹ pkt 2 k.p.c.).

W pierwszej kolejności należy wskazać, że stan faktyczny był niesporny. Apelujący podniósł zarzut naruszenia prawa materialnego, który okazał się niezasadny.

Kwestie zbiegu prawa do świadczeń i jego konsekwencji, jeśli chodzi o wypłatę zbiegających się świadczeń reguluje art. 95 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm., dalej ustawa emerytalna) stanowiący, że w razie zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń przewidzianych w ustawie wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez zainteresowanego. Wskazana zasada została ujęta również w art. 7 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 289 ze zm.; dalej ustawa o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy), który stanowi, że w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty przewidzianych w ustawie z prawem do emerytury lub renty albo do uposażenia w stanie spoczynku lub uposażenia rodzinnego przewidzianych w odrębnych przepisach wypłaca się świadczenie wyższe lub wybrane przez osobę uprawnioną, jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej.

W świetle art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej przepis ust. 1 stosuje się również, z uwzględnieniem art. 96, w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty określonych w ustawie z prawem do świadczeń przewidzianych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym osób, o których mowa w art. 2 ust. 2, z wyjątkiem przypadku, gdy emerytura wojskowa lub policyjna została obliczona według zasad określonych w art. 15a albo art. 18e ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin lub w art. 15a lub art. 15d lub art. 18e ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno- Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin.

Szczególną regulację wprowadza art. 96 ustawy emerytalnej. Przepis ten stanowi w ust. 1, że odrębne przepisy określają prawo do pobierania świadczeń w razie zbiegu u jednej osoby prawa do emerytury z prawem do: (1) renty inwalidy wojennego i wojskowego, którego niezdolność do pracy pozostaje w związku ze służbą wojskową; (2) renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej pobytem w miejscach, o których mowa w art. 3 i 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 2018 r. poz. 276 oraz z 2019 r. poz. 752 i 2020); (3) renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy, wypadkiem w drodze do pracy lub z pracy lub chorobą zawodową.

Odrębne przepisy określają prawo do pobierania świadczeń w razie zbiegu u jednej osoby prawa do emerytury lub renty z prawem do emerytury lub renty z ubezpieczenia społecznego rolników (art. 96 ust. 2 ustawy emerytalnej).

Zasada niekumulacji (tj. wypłacania tylko jednego świadczenia) stanowi wyraz obowiązującej w prawie ubezpieczeń społecznych zasady solidarności ryzyka i nie jest sprzeczna z konstytucyjną zasadą równości wyrażoną w art. 32 Konstytucji RP (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 4 kwietnia 2012 r., I UK 390/11, OSNPUSiSP 2013, nr 9-10, poz. 114, z dnia 24 maja 2012 r., II UK 261/11, LEX nr 1227967 i wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 8 marca 2016 r., III AUa 1816/15, LEX nr 2026435). Regułą jest zatem, że zbieg prawa do kilku świadczeń określonych w ustawie rodzi dla organu rentowego obowiązek wypłaty tylko jednego (wyższego) świadczenia, z zastrzeżeniem że zainteresowanemu przysługuje prawo wyboru wypłaty świadczenia niższego, które – jako uprawnienie kształtujące – musi zostać zrealizowane przez drugą stronę stosunku prawnego. Wybór niższego z przysługujących osobie zainteresowanej świadczeń z zakresu ubezpieczeń społecznych należy do sfery jego samodzielnych uprawnień i nie

podlega ocenie sądu (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 20 lutego 2018 r., II UK 706/16, LEX nr 2490064 i z dnia 9 września 1997 r., II UKN 218/97, OSNAPiUS 1998, nr 13, poz. 401 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 września 2013 r., LEX nr 1675284). Natomiast jeśli zainteresowany nie złoży żadnego oświadczenia w tej kwestii, organ rentowy kontynuuje wypłatę świadczenia wyższego. Zainteresowany może w każdym czasie zażądać zamiany świadczenia wypłacanego na inne, również przysługujące.

Osoba pobierająca emeryturę mundurową, spełniająca także przesłanki nabycia prawa do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, może nabyć prawo do tej emerytury i wybrać emeryturę z systemu powszechnego, jako jedno z dwóch zbiegających się świadczeń (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 21 grudnia 2010 r., III AUa 728/10, LexPolonica nr 2610898).

W doktrynie wskazuje się, że zgodnie z art. 95 ust. 2 ab initio w zw. z art. 2 ust. 2 wymienionym żołnierzom i funkcjonariuszom, a także pozostałym po nich członkom rodziny, przysługują świadczenia na warunkach i w wysokości określonych w ustawie emerytalnej, z zastrzeżeniem że – uwzględniając również art. 7 ustawy o z.e.ż.z./ustawy o z.e.f. – na mocy z art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej ubezpieczony uprawniony do emerytury/renty z FUS nie może jednocześnie pobierać emerytury/renty wojskowej/policyjnej (zasada niekumulacji), mimo że spełnił warunki do ich nabycia (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 4 grudnia 2013 r., II UK 223/13, LEX nr 1394110; z dnia 8 maja 2012 r., OSNPUSiSP 2013, nr 7-8, poz. 91; z dnia 24 maja 2012 r., LEX nr 1227967, oraz wyroki Sądu Apelacyjnego: w Szczecinie - z dnia 10 grudnia 2015 r., III AUa 513/15, LEX nr 1993254, z dnia 21 marca 2019 r., III AUa 909/16, LEX nr 2668202, w Krakowie z dnia 13 lipca 2016 r., III AUa 1254/15, LEX nr 2084140, w Gdańsku – z dnia 4 października 2013 r., III AUa 114/13, LEX nr 1381337, z dnia 26 maja 2015 r., III AUa 2228/14, LEX nr 1746320, a także decyzja Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 11 grudnia 2018 r., 39247/12, LEX nr 2626955). Wydaje się, że nakaz uwzględnienia art. 96 dotyczy sytuacji jednoczesnego zbiegu prawa do emerytury określonej w art. 3 pkt 1, prawa do świadczeń przewidzianych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym osób wymienionych w art. 2 ust. 2 oraz prawa do świadczeń wskazanych w art. 96 ust. 1 pkt 1-3 i ust. 2.

W art. 95 ust. 2 in fine wyróżniono przypadek wyjątkowy, zachodzący w sytuacji obliczenia emerytury wojskowej lub policyjnej na zasadach określonych w - odpowiednio - art. 15a lub art. 18e ustawy o z.e.ż.z. albo w art. 15a lub art. 15d lub art. 18e ustawy o z.e.f. Zastosowanie wykładni gramatycznej prowadzi do wniosku, że w powyższej sytuacji regulacja art. 95 ust. 2 w zw. z ust. 1 zostaje wyłączona. Problem zachodzi jednak w ocenie skutków tego wyłączenia. Zgodnie z - odpowiednio - art. 18 ust. 3 ustawy o z.e.ż.z./ustawy o z.e.f., jeżeli suma emerytury obliczonej na podstawie art. 15a ustawy o z.e.ż.z. lub art. 15a albo 15d ustawy o z.e.f. oraz emerytury z FUS jest niższa od kwoty najniższej emerytury, emeryturę wojskową/policyjną podwyższa się w taki sposób, aby suma tych emerytur nie była niższa od kwoty najniższej emerytury. Z kolei art. 7 - odpowiednio - ustawy o z.e.ż.z./ustawy o z.e.f. stanowi, że w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty przewidzianych w tych ustawach z prawem do emerytury lub renty przewidzianych w odrębnych przepisach wypłaca się świadczenie wyższe lub wybrane przez osobę uprawnioną, jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej. Z brzmienia cytowanych wyżej przepisów wynika, że zbieg świadczenia z FUS oraz emerytury wojskowej/policyjnej wymienionych w art. 95 ust. 2 uprawnia do łącznego pobierania tych świadczeń (zasada kumulacji). Ponadto do kumulacji świadczeń (emerytury z FUS i emerytury wojskowej/policyjnej) może dojść również wtedy, gdy emerytura wojskowa/policyjna – dla żołnierza/funkcjonariusza, który pozostawał w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r. (art. 15 ustawy o z.e.ż.z. i art. 15 ustawy o z.e.f.) – nie mogła ulec podwyższeniu z tytułu „cywilnych” okresów ubezpieczenia (składkowych i nieskładkowych) z uwagi na osiągnięcie kwoty tego świadczenia w maksymalnej wysokości, tj. 75 % podstawy wymiaru (art. 18 ust. 1 ustawy o z.e.ż.z. i art. 18 ust. 1 ustawy o z.e.f.) (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2019 r., I UK 426/17, www.sn.pl). W uzasadnieniu tego orzeczenia Sąd Najwyższy stwierdził, że „(...) o wyjątku od zasady pobierania jednego świadczenia nie decyduje data przyjęcia do służby, ale brak możliwości obliczenia emerytury wojskowej przy uwzględnieniu «cywilnego» stażu emerytalnego”. Stąd, mając na względzie zasadę równego traktowania podmiotów charakteryzujących się tą samą istotną cechą relewantną, Sądu Najwyższego doszedł do wniosku, że w związku z tym, że w takiej samej sytuacji (tzn. braku możliwości wykorzystania „cywilnych” okresów ubezpieczenia w podstawie wymiaru emerytury wojskowej) znajdują się zarówno żołnierze powołani do służby po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r. (zob. art. 15a ustawy o z.e.ż.z. i art. 15a ustawy o z.e.f.),

jak i niektórzy żołnierze pozostający w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., obie te grupy osób w stosunku służby powinny być, w zakresie zbiegu prawa do emerytury z FUS i zaopatrzenia emerytalnego, traktowane jednakowo (K. Antonów (red.), Komentarz do ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, [w:] Emerytury i renty z FUS. Emerytury pomostowe. Okresowe emerytury kapitałowe. Komentarz do trzech ustaw emerytalnych, wyd. I, LEX/el. 2019).

W sytuacji zbiegu prawa do wypłaty kilku świadczeń, prawo do świadczenia, które nie będzie wypłacane (wskutek ustalenia, że przysługuje w niższej wysokości, względnie wyboru zainteresowanego) nie ustaje. Wydaje się, że charakter świadczenia nieprzeznaczonego do wypłaty jest zbliżony do charakteru świadczenia zawieszono, jednak brak odesłania do przepisów o zawieszaniu świadczeń wskazuje na odmienność tych sytuacji.

W konsekwencji niemożliwe jest zastosowanie art. 134 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, dlatego też konieczna była szczególna regulacja dotycząca wstrzymania wypłaty jednego ze świadczeń, o których mowa w art. 95. Regulację taką przewidziano w art. 98 ust. 1. W razie zbiegu u jednej osoby prawa do wypłaty kilku świadczeń, organ rentowy zobowiązany jest do działania z urzędu (dopóki zainteresowany nie złoży przeciwnego wniosku, następuje obligatoryjna wypłata świadczenia wyższego). Należy podkreślić, że wstrzymanie świadczenia przysługującego w zbiegu, a nieprzeznaczonego do wypłaty nie następuje od dnia, w którym powstało prawo do świadczenia wyższego (lub wybranego przez zainteresowanego), lecz od dnia, od którego przysługuje wypłata świadczenia wyższego (lub wybranego przez zainteresowanego). Odpowiednie zastosowanie znajdzie więc art. 129 ust. 1 (K. Antonów, Ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Komentarz, ABC, 2009).

Należy zwrócić uwagę, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego poddano ocenie relacje między (wnikającą z ustawy emerytalnej) zasadą jednego świadczenia i (wyrażoną w art. 32 Konstytucji RP) zasadą równości.

W wyroku z dnia 4 kwietnia 2012 r. (I UK 390/11, OSNP 2013/9-10/) Sąd Najwyższy wskazał, że zasada wypłacania tylko jednego świadczenia z ubezpieczenia społecznego (art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej) stanowi wyraz obowiązującej w prawie ubezpieczeń społecznych zasady solidarności ryzyka i nie jest sprzeczna z konstytucyjną zasadą równości (art. 32 Konstytucji RP). W uzasadnieniu orzeczenia Sąd Najwyższy wyjaśnił, że w ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r., Nr 205, poz. 1585 ze zm.) zawarte jest uszczegółowienie zasady równości z art. 32 Konstytucji RP. Przepis art. 2a tej ustawy, wprowadzony do niej od 1 stycznia 1999 r., stanowi w ust. 1, że stoi ona na gruncie równego traktowania wszystkich ubezpieczonych bez względu na płeć, stan cywilny, stan rodzinny; obecnie (od 1 stycznia 2011 r.) również bez względu na rasę, pochodzenie etniczne i narodowość. Wyliczenie to należy uważać za przykładowe. Według art. 2a ust. 2 ustawy systemowej zasada równego traktowania dotyczy w szczególności warunków objęcia systemem ubezpieczeń społecznych, obowiązku opłacania i obliczania wysokości składek na ubezpieczenie społeczne, obliczania wysokości świadczeń, okresu wypłaty świadczeń i zachowania prawa do świadczeń. Ubezpieczony, który uważa, że nie zastosowano wobec niego zasady równego traktowania ma prawo dochodzić roszczeń z tytułu ubezpieczeń z ubezpieczenia społecznego przed sądem (art. 2a ust. 2).

Zasadę równości wynikającą z art. 32 Konstytucji w odniesieniu do oceny norm prawnych należy rozumieć jako nakaz nadawania im takich treści, by kształtowały one w jednakowy (podobny) sposób sytuację prawną podmiotów jednakowych lub podobnych. Trybunał Konstytucyjny uznaje, że wszystkie podmioty prawa (adresaci norm prawnych), charakteryzujące się daną cechą istotną (relewantną) w równym stopniu, mają być traktowane równo, a więc według jednakowej miary, bez różnicowań zarówno dyskryminujących, jak i faworyzujących (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 24 kwietnia 2002 r., P 5/01, OTK-A 2002 Nr 3, poz. 28). Kryterium różnicowania w traktowaniu winno pozostawać w racjonalnym związku z celem i treścią danej regulacji, waga interesu, któremu różnicowanie ma służyć, winna pozostawać w odpowiedniej proporcji do wagi interesów, które zostaną naruszone w wyniku różnicowania, a ponadto kryterium różnicowania ma pozostawać w związku z innymi wartościami, zasadami lub normami konstytucyjnymi uzasadniającymi odmienne traktowanie określonych podmiotów. Za uzasadnienie dyferencjacji sytuacji prawnej podmiotów uznaje się zasady sprawiedliwości społecznej. Normy prawne zawarte w ustawie emerytalnej należą do prawa socjalnego, które oparte jest na specyficznych zasadach, wśród których

należy podkreślić zasadę solidarności społecznej, która uzasadnia - pozostając w opozycji do zasady wzajemności (eksponowanej np. w prawie cywilnym) - brak pełnej proporcjonalności między składką a świadczeniem (por. D.E. Lach (w:) Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych. Komentarz, pod redakcją B. Gudowskiej i J. Strusińskiej-Żukowskiej, Warszawa 2011 s. 15-17 i przywołana tam literatura).

W doktrynie prawa podnosi się, że sens solidarności w prawie zabezpieczenia społecznego („solidarność wspólnoty ryzyka”) wyraża się w tym, że do kosztów ochrony przyczyniają się wszyscy, często w nierównym stopniu, dłużej lub krócej, ale kompensację otrzymuje ten tylko, który doznał szkody (por. J. Jończyk: Prawo zabezpieczenia społecznego, Warszawa 2006, s. 40). Podobnie, Trybunał Konstytucyjny zwrócił uwagę na konieczność stosowania w prawie ubezpieczeń społecznych konstytucyjnej zasady sprawiedliwości, realizowanej z zastosowaniem reguły podziału według potrzeb i stosownie do redystrybucyjnej funkcji ubezpieczeń społecznych (orzeczenie z 11 lutego 1992 r., K 14/91, OTK 1992 Nr 1, poz. 7).

Zasada solidaryzmu będąca istotną cechą ubezpieczeń społecznych oznacza urzeczywistnienie idei samopomocy społecznej poprzez udzielanie świadczeń osobom znajdującym się w potrzebie, z funduszu wypracowanego wspólnym wysiłkiem ubezpieczonych. Oznacza to, że płacą wszyscy, a korzystają tylko ci którzy zostali dotknięci ryzykiem socjalnym. Zasada solidaryzmu społecznego i potrzeba zapewnienia minimum wysokości świadczenia implikuje przesunięcie części środków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w kierunku tych ubezpieczonych, których udział w jego tworzeniu był niewielki lub krótkotrwały (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 listopada 2008 r., P 47/07, OTK-A 2008/9/156).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy wskazać należy, że Sąd Okręgowy prawidłowo uznał, że w przypadku wnioskodawcy zachodzi sytuacja zbiegu prawa do świadczeń (prawo do emerytury wojskowej i z powszechnego funduszu ubezpieczeń), jednakże z uwagi na zasadę pobierania jednego świadczenia, która stanowi wyraz obowiązującej w prawie ubezpieczeń społecznych zasady solidarności ryzyka, która nie jest sprzeczna z konstytucyjną zasadą równości (art. 32 Konstytucji RP), organ emerytalny prawidłowo zawiesił wnioskodawcy wypłatę świadczenia z uwagi na pobieranie emerytury wojskowej.

Z okoliczności sprawy wynika bowiem, że skarżący został powołany do zawodowej służby wojskowej po raz pierwszy przed dniem 1 stycznia 1999 r., a jego wojskowe świadczenie emerytalne zostało obliczone według art. 15 w zw. z art. 14 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych (Dz.U. 2017 r., poz. 2225; dalej ustawa o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy – aktualny w dacie wydania zaskarżonej decyzji). Ubezpieczony (początek służby wojskowej – 15 wrzesień 1970 r.) na dzień zwolnienia, tj. 31 października 1998 r. posiadał nieprzerwany okres zawodowej służby wojskowej - 24 lata i 2 miesiące, a łączny okres służby wojskowej wyniósł 27 lat, 1 miesiąc i 17 dni. Decyzją z dnia 16 listopada 1998 r. Wojskowe Biuro Emerytalne przyznało wnioskodawcy prawo do emerytury wojskowej. Procentowy wymiar emerytury skarżącego wyniósł 74,02 %, na który składało się 28 lat wysługi emerytalnej.

Po zwolnieniu ze służby wojskowej ubezpieczony w okresie od dnia 2 listopada 1998 r. do dnia 31 grudnia 1999 r. był zatrudniony w Jednostce Wojskowej Nr (...) w E., zaś od dnia 1 stycznia 2000 r. do dnia 30 września 2000 r. w Jednostce Wojskowej Nr (...) w E. - jako inspektor do spraw ochrony środowiska i referent. Decyzją z dnia 18 marca 2005 r. WBE ustaliło nową wysokość świadczenia wnioskodawcy uwzględniając ww. okresy jako okresy pracy po zwolnieniu ze służby w wymiarze 1 rok, 10 miesięcy i 17 dni. Procentowy wymiar świadczenia wyniósł 76,4 % i został ograniczony do 75 % z uwagi na treść art. 14 ust. 2 pkt 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego WBE zastosował prawidłowe regulacje prawne, przyznał prawo do emerytury wojskowej w oparciu o okres zawodowej służby wojskowej, a potem dokonał doliczenia pracy o charakterze cywilnej w jednostce wojskowej. WBE był zobowiązany do zastosowania art. 14 ust. 2 pkt 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy.

Zgodnie z art. 14 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy emerytowi uprawnionemu do emerytury obliczonej na podstawie art. 15 dolicza się na jego wniosek do wysługi emerytalnej, z zastrzeżeniem ust. 2, następujące okresy przypadające po zwolnieniu ze służby: (1) zatrudnienia przed dniem 1 stycznia 1999 r. w wymiarze czasu pracy

nie niższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy; (2) opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe po dniu 31 grudnia 1998 r. lub okres nieopłacania składek z powodu przekroczenia w trakcie roku kalendarzowego kwoty rocznej podstawy wymiaru składek na te ubezpieczenia.

W świetle art. 14 ust. 2 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy okresy, o których mowa w ust. 1, dolicza się do wysługi emerytalnej, jeżeli: (1) emerytura wynosi mniej niż 75 % podstawy jej wymiaru oraz (2) emeryt ukończył 55 lat życia - mężczyzna i 50 lat życia - kobieta albo stał się inwalidą (ubezpieczony 55 lat ukończył z dniem 1 marca 2005 r.).

Podkreślić również należy, że ubezpieczony zwracał się do WBE pismem z dnia 4 września 2017 r. z pytaniem czy okres pracy w ZUS może zostać doliczony do tzw. wysługi wojskowej (k. 165 a.e. WBE).

Wojskowy organ emerytalny pismem z dnia 18 września 2017 r. poinformował ubezpieczonego, że skoro jego procentowy wymiar emerytury wojskowej wynosi 75 %, to brak jest podstaw do doliczenia do wysługi emerytalnej okresów opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Poinformował go o możliwości złożenia wniosku o emeryturę w ZUS i o treści art. 7 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy (k. 169 a.e. WBE).

Wnioskiem z dnia 14 czerwca 2018 r. skarżący wystąpił do organu rentowego o ustalenie uprawnień do emerytury. W oświadczeniu zawartym we wniosku skarżący podał, że nadal pozostaje w zatrudnieniu. Decyzją z dnia 19 czerwca 2018r. organ rentowy ustalił wnioskodawcy kapitał początkowy uwzględniając do jego wyliczenia 1 miesiąc i 29 dni okresów składkowych z tytułu zatrudnienia od dnia 2 listopada 1998 r. do dnia 31 grudnia 1998 r. w Jednostce Wojskowej Nr (...) w E.. Decyzją z dnia 27 czerwca 2018 r. organ rentowy przyznał skarżącemu zaliczkę na poczet przysługującej emerytury od dnia 1 czerwca 2018 r. Jednocześnie organ rentowy zawiesił wypłatę świadczenia podnosząc, że skarżący kontynuuje zatrudnienie, a nadto pobiera emeryturę z Wojskowego Biura Emerytalnego. W dniu 13 lipca 2018 r. skarżący złożył dyrektorowi WBE oświadczenie, w którym wskazał, że w związku z wydaniem przez ZUS Oddział w E. decyzji o przyznaniu i zawieszeniu emerytury, skarżący nadal będzie pobierał emeryturę wojskową, gdyż jest dla niego korzystniejsza (k. 179 a.e. WBE).

Mając na względzie przytoczone regulacje prawne oraz niesporny stan faktyczny, wskazać należy, że ubezpieczonemu przysługują świadczenia w zbiegu (prawa do emerytury wojskowej i z powszechnego funduszu ubezpieczeń). Ubezpieczony złożył oświadczenie, że chce nadal pobierać emeryturę wojskową, gdyż jest dla niego korzystniejsza. W związku z tym organ rentowy w zaskarżonej decyzji prawidłowo zawiesił wypłatę świadczenia emerytalnego.

Ubezpieczony nie wskazał w apelacji merytorycznych argumentów, które podważyłyby trafne stanowisko Sądu I instancji.

Sąd Apelacyjny, tak jak Sąd Okręgowy podzielił stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 24 stycznia 2019 r., I UK 426/17, OSNP 2019/9/114, który wskazał, że możliwość pobierania dwóch świadczeń emerytalnych, poza żołnierzami zawodowymi powołanymi do służby wojskowej po raz pierwszy po dniu 31 grudnia 1998 r., dotyczy tylko tych żołnierzy zawodowych, którzy zostali powołani do służby wojskowej po raz pierwszy przed dniem 1 stycznia 1999 r., którzy nie mieli możliwości wykorzystania jakiegokolwiek okresu „cywilnego” do zwiększenia podstawy wymiaru emerytury wojskowej. Należy zgodzić się ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, iż brak możliwości pobierania dwóch świadczeń w sytuacji żołnierzy powołanych do służby przed 1 stycznia 1999 r., którzy mogli choćby w niewielkim rozmiarze uwzględnić okresy cywilne przypadające bądź przed rozpoczęciem służby wojskowej, bądź po jej zakończeniu, nie stanowi nierównego traktowania świadczeniobiorców, gdyż jak już wyżej wskazano, istotę prawa do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego stanowi obowiązek zagwarantowania minimum poziomu świadczeń osobom, które osiągnęły wiek emerytalny i zaprzestały w związku z tym aktywności zawodowej. Ustawodawca nie ma zaś konstytucyjnego obowiązku umożliwienia kumulacji świadczeń rentowych i emerytalnych z różnych tytułów, skoro pobieranie tylko jednego z nich pozwala nie tylko na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, ale ten standard znacznie przewyższa.

W konsekwencji Sąd Okręgowy trafnie przyjął, że przedstawiona przez skarżącego argumentacja jakoby sytuacja byłych żołnierzy zawodowych powołanych do pełnienia służby po raz pierwszy zarówno przed dniem 1 stycznia

1999 r., jak i po tym dniu, jest taka sama, w związku z czym mają oni prawo do dwóch świadczeń emerytalnych, wbrew przekonaniu ubezpieczonego, nie pokrywa się z wykładnią i ostatecznymi wnioskami Sądu Najwyższego. Skoro zaś skarżący miał możliwość uwzględnienia w wysłudze wojskowej cywilnych okresów zatrudnienia przypadających po zakończeniu pełnienia służby zawodowej i z możliwości tej skorzystał, brak było podstaw do zakwalifikowania skarżącego do uprzywilejowanej grupy emerytowanych żołnierzy posiadających prawo do pobierania dwóch świadczeń emerytalnych.

Odnosnie zarzutu apelacji naruszenia zasady równości rozumianej jako nakazu jednakowego traktowania świadczeniobiorców charakteryzujących się jednakową cechą istotną (art. 67 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP) podkreślić trzeba, że apelujący nie wskazał, jakie cechy wspólne charakteryzują świadczeniobiorców, do których on należy i które przemawiałyby za naruszeniem zasady równości w jego przypadku.

Biorąc pod uwagę poczynione wyżej ustalenia i rozważania w ocenie Sądu Odwoławczego apelacja ubezpieczonego była nieuzasadniona, wobec czego na podstawie art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł, jak w sentencji wyroku.

SSA Małgorzata Gerszewska SSA Daria Stanek SSA Maciej Piankowski